

นิพนธ์ต้นฉบับ

การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดโรคผื่นแพ้สัมผัส (Contact Dermatitis) ของเกษตรกรที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

สุธิดา สุธรรมมา^{*}, สุภาพร ใจการุณ^{**}, พัชรี ใจการุณ^{**}

^{*}หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

^{**}คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

^{*} Sutida.sG62@ubru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิด Contact Dermatitis ของเกษตรกรที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เป็นการศึกษาข้อมูลย้อนกลับ (Retrospective study) ศึกษาผู้ป่วยในโรงพยาบาล (Hospital based data) ดำเนินการศึกษาระหว่าง ปีงบประมาณ 2563 – 2565

ผลการศึกษาพบว่า จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 150 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบไบนารี โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 150 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 57.3 เกิด Contact Dermatitis ร้อยละ 33.3 เพศชายมีการเกิด Contact Dermatitis ร้อยละ 64.0 อายุเฉลี่ยในกลุ่มเกิด Contact Dermatitis 34.12 ปี (S.D.= 6.13) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิด Contact Dermatitis ของเกษตรกรที่ใช้สารเคมีกำจัด ได้แก่ โรคประจำตัว (OR =3.95, 95%CI = 1.92-8.13) ระดับการศึกษา (OR =2.66, 95%CI = 1.32-5.36) ทักษะเกี่ยวกับการใช้สารกำจัดศัตรูพืช (OR =2.81, 95%CI = 1.32-5.99) และการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช (OR =3.14, 95%CI = 1.42-6.98) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยด้านเพศ อายุปัจจุบัน อาชีพ สถานภาพ ระดับอาการและอาการแสดงของโรค และระดับความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช พบว่าไม่มีความสัมพันธ์

ผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับบุคลากรสาธารณสุขที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรมีทัศนคติและการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างเหมาะสม เพื่อลดการเกิด Contact Dermatitis ของเกษตรกรที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชต่อไป

คำสำคัญ: เกษตรกร, สารเคมีกำจัดศัตรูพืช, ผื่นหนังอักเสบ

Article info:

Received: Apr 7, 2024

Revised: Jun 26, 2024

Accepted: Jun 28, 2024

Original article

Study factors associated with contact dermatitis among farmers using pesticides

Sutida Sutamma*, Supaporn Chaigarun**, Patcharee Chaigarun**

**Master Degree of Public Health Program, Faculty of Public Health, Ubon Ratchathani Rajabhat University

**Faculty of Public Health, Ubon Ratchathani Rajabhat University

*Sutida.sG62@ubru.ac.th

Abstract

This research aimed to study factors associated with contact dermatitis among farmers using pesticides. The study employed a retrospective design using hospital-based data. A total of 150 samples were collected between the fiscal years 2020 and 2022.

The data were analyzed using frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, minimum value, and binary logistic regression analysis. Among the 150 participants, the majority were male (57.3%), and 33.3% were diagnosed with contact dermatitis. Of those diagnosed, 64.0% were male. The mean age of participants with contact dermatitis was 34.12 years (S.D. = 6.125). Factors significantly associated with contact dermatitis included disease status (OR = 3.95, 95% CI = 1.92–8.13), education level (OR = 2.66, 95% CI = 1.32–5.36), attitude toward pesticide use (OR = 2.81, 95% CI = 1.32–5.99), and pesticide use practices (OR = 3.14, 95% CI = 1.42–6.98). Gender, age, occupation, marital status, signs and symptoms, and knowledge regarding pesticide use were not significantly associated with contact dermatitis.

These findings provide essential information for healthcare teams to promote appropriate attitudes and practices regarding pesticide use among farmers, with the aim of reducing the incidence of contact dermatitis in the future.

Keywords: Farmers, pesticides, skin inflammation

บทนำ

สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเป็นสารเคมีที่ใช้ควบคุม ป้องกันและกำจัดศัตรูพืชชนิดต่างๆ เช่น แมลง หรือสัตว์กัดแทะช่วยทำให้ผลผลิตการเกษตรเพิ่มขึ้น (สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร กรมวิชาการเกษตร, 2564) แม้ว่าจะมีพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ควบคุมกำกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในประเทศไทยแต่ยังพบว่า สารเคมีดังกล่าว ยังมีความจำเป็นในการส่งเสริมผลผลิตทางการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นยางพารา ผลไม้ ข้าว มันสำปะหลัง เป็นต้น ดังจะเห็นได้จากปริมาณนำเข้าของสารเคมีทางการเกษตรมีปริมาณสูงในระหว่าง พ.ศ. 2561-2564 ปริมาณสารเคมีนำเข้า 170,932,622.49 กิโลกรัม (พ.ศ. 2561) 131,308,048.01 กิโลกรัม (พ.ศ. 2562) 98,449,035.43 กิโลกรัม (พ.ศ. 2563) และ 136,101,302.39 (พ.ศ. 2564) ตามลำดับ (สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร กรมวิชาการเกษตร, 2564) จะเห็นว่าเกษตรกรอาจเสี่ยงต่อการได้รับสารเคมีทางการเกษตร อันมีผลกระทบทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และภาวะสุขภาพ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว (จิรภา จาตุล, 2555) โดยเฉพาะภาวะสุขภาพซึ่งสารเคมีดังกล่าวจะสามารถเข้าสู่ร่างกายบุคคลทั้งทางด้านร่างกาย ผิวหนัง ทางการหายใจ และทางการกลืนกิน (สุธาสิณี อึ้งสูงเนิน, 2558) ส่งผลกระทบการเจ็บป่วยทั้งแบบเฉียบพลันและเรื้อรัง เช่น อาการคลื่นไส้ อาเจียน วิงเวียนศีรษะ หายใจลำบาก และอาจจะร้ายแรงจนเป็นเหตุให้เสียชีวิตได้จากข้อมูลสำนักงานโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม ปี พ.ศ. 2557 พบผู้ป่วยนอกเป็นโรคพิษสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในอัตรา 12.25 คนต่อแสนคน (ศิริอุมา เจาะจิตต์ และคณะ, 2560) นอกจากนี้ยังมีรายงานของสุภาพร ใจการุณ (2556) พบว่าเกษตรกรที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชจะพบอาการวิงเวียน คลื่นไส้ อาเจียน ปวดหัว ผื่นตามผิวหนัง เป็นต้น ซึ่งจะเห็นว่าผื่นบริเวณผิวหนังเป็นประเด็นหนึ่งที่ต้องให้ความสนใจเนื่องจากเป็นต้นเหตุที่อาจจะเกิดปัญหาที่รุนแรงเพิ่มขึ้นดังเช่น โรคหนังเน่า (สุภาพร ใจการุณ ประกิจ เชื้อชม, และพัชร ใจการุณ, 2561)

ผื่นบริเวณผิวหนังเป็นลักษณะผื่นแดงบนผิวหนังทำให้รู้สึกคันและไม่สบายตัว จะเกิดบริเวณผิวหนังที่สัมผัสกับสารก่อให้เกิดการแพ้หรือระคายเคืองโดยตรง โดยมากมัก

เกิดผื่นคันทันทีหรือภายในไม่กี่ชั่วโมงหลังสัมผัสสารดังกล่าว อาการอาจคงอยู่เป็นระยะเวลา 2-4 สัปดาห์ เกิดจากการสัมผัสกับสารบางชนิดที่ทำให้เกิดอาการระคายเคืองหรือกระตุ้นให้เกิดอาการแพ้บนผิวหนัง สาเหตุจากการสัมผัสสารเคมี เช่น ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดพื้น หรือสารเคมีกำจัดศัตรูพืช เป็นต้น ซึ่งแพทย์จะวินิจฉัยกลุ่มอาการเหล่านี้ว่าเป็น Contact Dermatitis (กองอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2558) จากฐานข้อมูลโรงพยาบาลในจังหวัดอุบลราชธานี ระหว่างปี พ.ศ. 2559-2564 พบผู้ป่วยโรค Contact Dermatitis จำนวน 1,533 คน นั่นการศึกษาปัจจัยที่เอื้อให้เกิดโรคดังกล่าวในจังหวัดอุบลราชธานีของกลุ่มเกษตรกรที่สัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชจึงอาจเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อช่วยวางแผนหาแนวทางในการป้องกันหรือลดปัญหา Contact Dermatitis ในกลุ่มดังกล่าว

จากการทบทวนวรรณกรรมปัจจัยที่อาจเกิด Contact Dermatitis ในกลุ่มเกษตรกรที่สัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ อาชีพ โรคประจำตัว อาการและอาการแสดงของโรค เป็นต้น (กองอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2558) เนื่องจากบุคคลสัมผัสสารเคมีเกิดอาการผื่นคันบริเวณผิวหนังอาจทำให้ผิวหนังมีความต้านทานต่อสารเคมีน้อย อาจส่งผลทำให้ระคายเคืองหรือเกิดผื่นแดงที่ผิวหนังได้ระดับที่แตกต่างตามลักษณะบุคคลที่แตกต่างกันได้ (นวลศรี ทยาพัชร, 2563) นอกจากนี้ความรู้ (Bloom & Ceylon, 1975 อ้างถึงใน วัชรียา สุวรรณเมธา: 2545 ทศนคติ (กองสุขศึกษา สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข: 2553) และการปฏิบัติ (กานต์พิชชา บุญทอง, 2557) อาจเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการเกิดปัญหาทางสุขภาพได้

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่า เกิด Contact Dermatitis ในกลุ่มเกษตรกรที่สัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเป็นประเด็นที่ควรให้ความสำคัญและช่วยป้องกันอย่างจริงจัง อย่างไรก็ตามข้อมูลในด้านปัจจัยของการเกิด Contact Dermatitis ในกลุ่มเกษตรกรที่สัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชยังมีข้อจำกัด นักวิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์การเกิด Contact Dermatitis ในกลุ่มเกษตรกรเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการเป็นแนวทางส่งเสริมและป้องกันการเกิด Contact Dermatitis ในกลุ่มเกษตรกรที่สัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิด Contact Dermatitis ของเกษตรกรที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาจากผลมาหาเหตุแบบย้อนหลัง (Retrospective study) ศึกษาผู้ป่วยจากฐานข้อมูลระดับโรงพยาบาล (Hospital based data) โดยใช้ข้อมูลย้อนหลังของเวชระเบียนของโรงพยาบาลจังหวัดแห่งหนึ่งในอุบลราชธานีตั้งแต่ปี 2563-2565

1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ป่วยที่ได้รับการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่มารักษาที่โรงพยาบาลในจังหวัดอุบลราชธานี โดยเก็บจากข้อมูลย้อนหลังของเวชระเบียนของโรงพยาบาลจังหวัดอุบลราชธานีตั้งแต่ปี 2563-2565 จำนวน 300 คน

กลุ่มตัวอย่าง จำนวนขนาดตัวอย่าง 150 ตัวอย่าง ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่าง (Case) 50 ตัวอย่าง และกลุ่มควบคุม 100 ตัวอย่าง (Control) โดยใช้สัดส่วน case: control เท่ากับ 1:2 (Peduzzi et al., 1996) เนื่องจากพิจารณาจากผลกระทบหรืออันตรายที่ก่อให้เกิดกับร่างกายมีความอันตรายสูงและก่อให้เกิดการเสียชีวิตได้ จึงควรพิจารณาสัดส่วนในการเปรียบเทียบที่มากกว่า 1:1

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย ประกอบด้วย ผู้ป่วยที่ได้รับการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่มารักษาที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่งในจังหวัดอุบลราชธานี โดยเก็บจากข้อมูลย้อนหลังของเวชระเบียนของโรงพยาบาลแห่งหนึ่งจังหวัดอุบลราชธานีตั้งแต่ปี 2563-2565 โดยการเก็บข้อมูลแบบสุ่มโดยผู้วิจัยได้จัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. แบบสอบถาม ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 7 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ โรคประจำตัว ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และเติมข้อความ (Open end) และลักษณะของการและการวินิจฉัย ได้แก่ กลุ่มผู้ป่วยที่มาด้วยลักษณะเสี่ยงเป็นโรคหนังเน่าแทน (ยังไม่ได้เป็น) แต่มีลักษณะมีรอยบาดแผลที่เกิดจากการใช้สารเคมีกลุ่มที่จะก่อให้เกิดโรคหนังเน่า (Contact Dermatitis) และผู้ป่วยที่ใช้

สารเคมีชนิดอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มสารที่ก่อให้เกิดโรคหนังเน่า (Contact Dermatitis) แต่มาโรงพยาบาลด้วยอาการต่างๆ จากการใช้สารเคมีเหล่านั้น

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามอาการและอาการแสดงของโรค ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับอาการและอาการแสดงของโรค Contact Dermatitis ได้เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 14 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบวัดความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม ได้แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 5 ข้อ โดยถ้าตอบถูกจะได้ 1 คะแนน และหากตอบผิดจะได้ 0 คะแนน

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับการใช้สารกำจัดศัตรูพืช ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการใช้สารกำจัดศัตรูพืช ได้แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 20 ข้อ เป็นคำถามเชิงบวกและเชิงลบ โดยเชิงบวก เท่ากับ 3,2,1 คะแนน และเชิงลบเท่ากับ 1,2,3 คะแนน

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการใช้สารกำจัดศัตรูพืช ได้แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 20 ข้อ เป็นคำถามเชิงบวกและเชิงลบ โดยเชิงบวก เท่ากับ 3,2,1 คะแนน และเชิงลบเท่ากับ 1,2,3 คะแนน

3. ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

3.1 การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) ผู้วิจัยนำรูปแบบการทำแบบสอบถามโรคอาการพิษจากการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ที่ได้พัฒนาขึ้น ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 โดยตรวจสอบเนื้อหาสอดคล้อง (CVI) ได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00

3.2 การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้ป่วยในชุมชนเขตพื้นที่ของโรงพยาบาลที่ไม่ใช่พื้นที่ศึกษาวิจัยในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 30 คน ได้ค่า Cronbach's alpha เท่ากับ 0.88 สำหรับแบบสอบถามอาการและอาการแสดงของโรคแบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับการใช้สารกำจัดศัตรูพืชแบบสอบถามการปฏิบัติตัว และค่า KR-20 เท่ากับ 0.79 สำหรับแบบวัดความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขั้นตอนเตรียมการ

นักวิจัยได้เตรียมการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยการขอหนังสืออนุเคราะห์การทำวิจัยในการลงพื้นที่วิจัย และส่งต่างๆที่เกี่ยวข้องกับทางมหาวิทยาลัย และติดต่อประสานงานกับโรงพยาบาลที่เป็นพื้นที่วิจัย รวมถึงการเตรียมความพร้อมในการเก็บแบบสอบถามทั้งในส่วนของการสารชุดแบบสอบถาม และผู้ช่วยนักวิจัยที่ผ่านการฝึกฝนทำความเข้าใจในทุกขั้นตอนของกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนักวิจัยเป็นผู้ฝึกอบรมทำความเข้าใจให้กับผู้ช่วยนักวิจัยด้วยตนเอง

4.2 ขั้นตอนดำเนินการ

1) กลุ่ม Case คือ ผู้ป่วยที่มาด้วยอาการพิษจากการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช และถูกวินิจฉัยโรค contact dermatitis มีขั้นตอนดังนี้ (1) กลุ่ม retrospective study เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมีย้อนหลัง 1 ปี จากฐานข้อมูลในโรงพยาบาลโดยใช้เครื่องมือ แบบสอบสวนโรคจากการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช (2) กลุ่ม cohort study เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ จากผู้ป่วยโดยใช้เครื่องมือ แบบสอบสวนโรคจากการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

2) กลุ่ม Control คือ ผู้ป่วยที่ไม่ได้ถูกวินิจฉัยโรค contact dermatitis มีขั้นตอนดังนี้ (1) กลุ่ม retrospective study เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมีย้อนหลัง 1 ปี จากฐานข้อมูลในโรงพยาบาลโดยใช้เครื่องมือ แบบสอบสวนโรคพิษจากการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช (2) กลุ่ม cohort study เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ป่วยด้วยโรคทั่วไปที่ไม่มีความเชื่อมโยงกับโรคจากการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยใช้เครื่องมือแบบสอบสวนโรคจากการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชทั่วไปในชีวิตประจำวัน

4.3 ระยะเวลาหลังการดำเนินการ

เมื่อเสร็จสิ้นการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะนำข้อมูลมาเปรียบเทียบเพื่อหาความสัมพันธ์ (Odds ratio) แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาคะแนนที่ได้หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวที่แต่ละตัวเป็นตัวแปรจัดกลุ่มที่แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม (dichotomous)

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล อาการและอาการแสดง ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา เช่น จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

5.2 การวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิด Contact Dermatitis ของเกษตรกรที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบไบนารี (Binary Logistic Regression Analysis) นำเสนอค่า Odds Ratio (OR) (ธีระดา ภิญโญ, 2562: Sperandei, 2014)

ผลการศึกษา

งานวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิด Contact Dermatitis ของเกษตรกรที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เป็นการศึกษาจากผลมาหาเหตุแบบย้อนหลัง (Retrospective study) ศึกษาผู้ป่วยจากฐานข้อมูลระดับโรงพยาบาล (Hospital based data) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิด Contact Dermatitis ของเกษตรกรที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยใช้ข้อมูลจากผู้ป่วยในโรงพยาบาลเป็นการศึกษาข้อมูลเวชระเบียนของผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลแห่งหนึ่งในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยที่มาเข้ารับการรักษาด้วยอาการพิษจากการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยใช้ข้อมูลย้อนหลังของเวชระเบียนของโรงพยาบาลแห่งหนึ่งในจังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่ปี 2563-2565 จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 150 ราย โดยการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบไบนารี (Binary logistic regression analysis) ช่วงความเชื่อมั่น 95% CI แล้วนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยสรุปผลได้ดังนี้

4.1 ผลการศึกษาข้อมูลการเกิด Contact Dermatitis ของเกษตรกรที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

ผลการศึกษาข้อมูลการเกิด Contact Dermatitis ของเกษตรกรที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ในผู้ป่วยที่มารับการ รักษาด้วยอาการพิษจากการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช จำนวน 150 คน (Case 50 และ Control 100 คน) พบว่า กลุ่มผู้ป่วยที่มาด้วยลักษณะเสี่ยงเป็นโรคหนังเน่าแทน (ยัง ไม่ได้เป็น) แต่มีลักษณะมีรอยบาดแผลที่เกิดจากการใช้ สารเคมีกลุ่มที่จะก่อให้เกิดโรคหนังเน่า (เกิด Contact Dermatitis) ร้อยละ 33.3 และผู้ป่วยที่ใช้สารเคมีชนิดอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มสารที่ก่อให้เกิดโรคหนังเน่า แต่มาโรงพยาบาลด้วย อาการต่างๆจากการใช้สารเคมีเหล่านั้น (ไม่เกิด Contact Dermatitis) ร้อยละ 66.70

4.2 ผลการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ป่วย ที่มาการรักษาด้วยอาการพิษจากการสัมผัสสารเคมีกำจัด ศัตรูพืช

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า กลุ่ม ตัวอย่างจำนวน 150 คน (Case 50 และ Control 100 คน) ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 57.3 ส่วนใหญ่เพศชาย มีการ เกิด Contact Dermatitis ร้อยละ 64.00 อายุปัจจุบัน 31-40 ปี ร้อยละ 46.00 อายุเฉลี่ยในกลุ่มเกิด Contact Dermatitis 34.12 ปี (S.D.= 6.13) และอายุเฉลี่ยในกลุ่มไม่เกิด Contact Dermatitis 37.33 ปี (S.D.= 5.4) กลุ่มเกิด Contact Dermatitis มีโรคประจำตัว ร้อยละ 68.0 และกลุ่ม ไม่เกิด Contact Dermatitis ส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 65.00 ส่วนใหญ่ในกลุ่มเกิด Contact Dermatitis และกลุ่มไม่เกิด Contact Dermatitis ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม/รับจ้าง ร้อยละ 76.00 และ ร้อยละ 65.00 ตามลำดับ ในกลุ่มเกิด Contact Dermatitis และกลุ่มไม่เกิด Contact Dermatitis ส่วนใหญ่ จบ การ ศึกษา ระดับ ประถมศึกษา ร้อยละ 38.00 และร้อยละ 62.00 ตามลำดับ และทั้งกลุ่มเกิด Contact Dermatitis และกลุ่มไม่เกิด Contact Dermatitis ส่วนใหญ่สถานภาพสมรส ร้อยละ 48.10 และร้อยละ 50.00 ตามลำดับ

4.3 ผลการศึกษาข้อมูลอาการและอาการแสดง ของโรค

ผลการศึกษาข้อมูลอาการและอาการแสดงของ โรค พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับอาการและอาการแสดงของ โรคเฉลี่ย อยู่ในระดับสูง (9.36-14.00 คะแนน) จำนวน 62

คน คิดเป็นร้อยละ 41.33 โดยในกลุ่มเกิด Contact Dermatitis มีระดับอาการและอาการแสดงของโรคเฉลี่ย อยู่ ในระดับสูง (9.36-14.00 คะแนน) คะแนนเฉลี่ย 10.22 คะแนน (S.D.= 2.83) ส่วนในกลุ่มไม่เกิด Contact Dermatitis มีระดับอาการและอาการแสดงของโรคเฉลี่ย อยู่ ในระดับปานกลาง (4.68-9.35 คะแนน) คะแนนเฉลี่ย 8.73 คะแนน (S.D.= 2.33)

4.4 ผลการศึกษาความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมี กำจัดศัตรูพืช

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความรู้ความ รู้ เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่ม ตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัด ศัตรูพืชในระดับปานกลาง (1.67-3.33 คะแนน) ร้อยละ 52.00 โดยในกลุ่มเกิด Contact Dermatitis มีค่าเฉลี่ย ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ในระดับปาน กลาง (1.67-3.33 คะแนน) คะแนนเฉลี่ย 2.86 คะแนน (S.D.= 0.89) ส่วนกลุ่มไม่เกิด Contact Dermatitis มี ค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเฉลี่ย ใน ระดับสูง (3.34-5.00 คะแนน) คะแนนเฉลี่ย 3.88 คะแนน (S.D.= 0.76)

4.5 ผลการศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับการใช้สาร กำจัดศัตรูพืช

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับทัศนคติเกี่ยวกับการ ใช้สารกำจัดศัตรูพืช พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ย ทัศนคติเกี่ยวกับการใช้สารกำจัดศัตรูพืชในระดับปานกลาง (33.34-46.67 คะแนน) ร้อยละ 40.67 โดยในกลุ่มเกิด Contact Dermatitis มีระดับทัศนคติเกี่ยวกับการใช้สาร กำจัดศัตรูพืชเฉลี่ย ในระดับปานกลาง (33.34-46.67 คะแนน) คะแนนเฉลี่ย 37.82 คะแนน (S.D.= 3.89) ส่วน กลุ่มไม่เกิด Contact Dermatitis มีระดับทัศนคติเกี่ยวกับ การใช้สารกำจัดศัตรูพืชเฉลี่ย ในระดับสูง (46.68-60.00 คะแนน) คะแนนเฉลี่ย 48.79 คะแนน (S.D.= 3.73)

4.6 ผลการศึกษาการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการใช้ สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการปฏิบัติตัว เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชพบว่า ส่วนใหญ่กลุ่ม ตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการใช้สารเคมี

กำจัดศัตรูพืชในระดับปานกลาง (33.34-46.67 คะแนน) ร้อยละ 42.00 โดยในกลุ่มเกิด Contact Dermatitis มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในระดับปานกลาง (33.34-46.67 คะแนน) คะแนนเฉลี่ย 34.52 คะแนน (S.D.= 3.56) ส่วนกลุ่มไม่เกิด Contact Dermatitis มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในระดับสูง (46.68-60.00 คะแนน) คะแนนเฉลี่ย 47.75 คะแนน (S.D.= 3.69)

4.7 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับการเกิด Contact Dermatitis ของเกษตรกรที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบไบนารี (Binary logistic regression analysis) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีโรคประจำตัว มีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิด Contact Dermatitis มากกว่าในกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีโรคประจำตัว 3.95 เท่า (OR =3.95, 95%CI = 1.92-8.13) กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษาอื่นๆ มีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิด Contact Dermatitis มากกว่าในกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา 2.66 เท่า (OR =2.66, 95%CI = 1.32-5.36) กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับทัศนคติเกี่ยวกับการใช้สารกำจัดศัตรูพืชระดับต่ำถึงปานกลาง มีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิด Contact Dermatitis มากกว่าในกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับทัศนคติเกี่ยวกับการใช้สารกำจัดศัตรูพืชระดับสูง 2.81 เท่า (OR =2.81, 95%CI = 1.32-5.99) กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชระดับต่ำถึงปานกลาง มีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิด Contact Dermatitis มากกว่าในกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชระดับสูง 3.14 เท่า (OR =3.14, 95%CI = 1.42-6.98) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยด้านเพศ อายุ ปัจจุบันอาชีพ สถานภาพ ระดับอาการและอาการแสดงของโรค และระดับความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช พบว่าไม่มีความสัมพันธ์

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลงานวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิด Contact Dermatitis ของเกษตรกรที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ดังนี้ จากผลการวิจัยพบว่า เพศ

อายุปัจจุบัน อาชีพ สถานภาพ ระดับอาการและอาการแสดงของโรค และระดับความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ไม่มีความสัมพันธ์กับการเกิด Contact Dermatitis ของเกษตรกรที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิปปาก์เพ็ญ เหลืองเอกทิน และศิริลักษณ์ วงษ์จิตสุข (2563) ได้ทำการศึกษาอาการผิวหนัง และปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอาการผิวหนังในกลุ่มเกษตรกร ตำบลหนองปรือ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ในกลุ่มตัวอย่าง 185 คน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล อายุ การศึกษา เพศ สถานภาพ โรคประจำตัว ความเป็นเจ้าของพื้นที่เกษตรกรรม ไม่มีความสัมพันธ์กับการเกิดอาการทางผิวหนัง ถึงแม้ว่าในการวิจัยครั้งนี้จะพบว่า ปัจจัยด้านเพศไม่มีความสัมพันธ์กับการเกิด Contact Dermatitis ของเกษตรกรที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในทางสถิติแต่เมื่อพิจารณาร้อยละของการเกิด Contact Dermatitis ในกลุ่มเกษตรกรตัวอย่าง ที่พบว่า มีค่าสูงในกลุ่มตัวอย่างเพศชาย อายุ 20-40 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มแรงงานเป็นกลุ่มวัยแรงงาน และกลุ่มที่ทำการเกษตรมากกว่าเพศหญิงและมากกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการทำหน้าที่ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชภายในครอบครัวนั้นส่วนมากจะเป็นหน้าที่ของเพศชายมากกว่าเพศหญิง (Jinky Leilanie Del Prado-Lu, 2007)

ระดับการศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษาอื่นๆ มีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิด Contact Dermatitis มากกว่าในกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา 2.66 เท่า (OR =2.66, 95%CI = 1.32-5.36) (Bloom & Ceylon, 1975 อ้างถึงใน วัชรียา สุวรรณเมธา: 2545: หน้า 62) เนื่องจากในพื้นที่กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นวัยผู้สูงอายุซึ่งไม่ได้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมแล้วและเป็นผู้ป่วยโรคเรื้อรังต่าง ๆ จึงมีโอกาสในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้น้อยกว่า โอกาสเกิด Contact Dermatitis จึงน้อยกว่าในกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษาอื่นๆ ซึ่งเป็นวัยแรงงานและส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม/รับจ้างทั่วไป ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของการศึกษา Elsner (2007) พบว่า การศึกษาระดับสูง จะทำให้ผู้ประกอบอาชีพมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวขณะทำงานถูกต้องตามหลักสุขวิทยาส่วนบุคคล จึงมี

โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคภาวะแพ้ผิวหนังอักเสบได้น้อยกว่าคนที่มียกระดับการศึกษาต่ำ การเพิ่มมาตรการการศึกษาเพื่อเพิ่มการรับรู้อันตรายในสถานที่ทำงานของคนงานและเพื่อกระตุ้นให้มีการป้องกันผิวหนังอย่างเหมาะสม

ความรู้และทัศนคติในการป้องกันตนเองของเกษตรกรในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความรู้การป้องกันตนเองของเกษตรกรในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ในระดับต่ำถึงปานกลาง มีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิด Contact Dermatitis มากกว่าในกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความรู้การป้องกันตนเองของเกษตรกรในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช อยู่ในระดับสูง 1.78 เท่า ($OR_{adj}=1.78$, 95%CI = 1.39-2.29) กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับทัศนคติเกี่ยวกับการใช้สารกำจัดศัตรูพืชระดับต่ำถึงปานกลาง มีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิด Contact Dermatitis มากกว่าในกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับทัศนคติเกี่ยวกับการใช้สารกำจัดศัตรูพืชระดับสูง 1.87 เท่า ($OR_{adj}=1.87$, 95%CI = 1.47-2.37) จากผลวิจัยแสดงว่าเกษตรกรที่มีความรู้หรือทัศนคติในระดับสูง หรือเคยได้รับคำแนะนำหรือการอบรมจะมีพฤติกรรมการป้องกันสารเคมีกำจัดศัตรูพืชมากกว่าเกษตรกรที่มีความรู้และทัศนคติระดับต่ำถึงปานกลางหรือไม่เคยได้รับความรู้ คำแนะนำหรือการอบรม ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า การอบรมเกี่ยวกับอันตรายจากสารกำจัดศัตรูพืช จะเป็นการเพิ่มเติมความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกษตรกรเกิดการเรียนรู้จนจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและก่อให้เกิดความสามารถในการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันการเกิด Contact Dermatitis สอดคล้องกับงานวิจัยของ Boonrod, T. and Simla, W. (2012) ที่พบว่า ประสิทธิภาพเคยอบรมเกี่ยวกับการใช้สารกำจัดศัตรูพืชมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากสารกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรกลุ่มเสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

การปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ระดับต่ำถึงปานกลาง มีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิด Contact Dermatitis มากกว่าในกลุ่มตัวอย่างที่มีการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ระดับสูง 3.14 เท่า ($OR=3.14$, 95%CI = 1.42-

6.98) เนื่องจาก กลุ่มเกษตรกรที่เกิด Contact Dermatitis ส่วนใหญ่ไม่ได้สวมใส่เสื้อแขนยาว กางเกงขายาวและถุงมือ ทุกครั้งในการฉีดพ่นสารจะเกิดอาการผิวหนังมากกว่ากลุ่มที่ใส่ทุกครั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Jinky Leilanie Del Prado-Lu (2007) ที่พบว่า เกษตรกรที่มีการใช้อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลทุกครั้งที่มีการฉีดพ่นสาร ยังมีอาการผิวหนังเกิดขึ้นถึง ร้อยละ 70 สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าการสัมผัสกับสารเคมีที่ใช้ในการเกษตร สามารถเกิดขึ้นได้ในทุกกิจกรรม เช่น ขณะผสมขณะใช้งาน และขณะทำการผสมสาร (ร้อยละ 76.4, 77.4 และ 76.4 ตามลำดับ) (Jinky Leilanie Del Prado-Lu, 2007)

สรุปได้ว่า จากผลการวิจัยปัจจัยส่วนบุคคลเกี่ยวกับโรคประจำตัวและระดับการศึกษา ระดับทัศนคติเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช มีความสัมพันธ์ต่อการเกิด Contact Dermatitis จึงเสนอแนะให้มีการส่งเสริมทัศนคติและการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการใช้สารเคมีอย่างถูกต้องตลอดกระบวนการทำเกษตรกรรม จะเป็นวิธีการที่ลดความเสี่ยงจากการเกิด Contact Dermatitis ที่มีการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มเกษตรกรได้ ผลจากการศึกษาพบว่า การสัมผัสกับสารเคมีที่ใช้ในการเกษตรมีความสัมพันธ์กับการเกิดอาการผิวหนัง เช่น การเกิด ไข้ อาเจียน อาการผื่นคัน และผื่นแดง บริเวณแขนและมือ สิ่งที่แสดงให้เห็นว่าการสัมผัสสารเคมีอาจเป็นสาเหตุของการเกิดอาการผิวหนัง คือปัจจัยที่พบว่าชนิดสารเคมี ความถี่ที่ใช้สารเคมีเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดอาการผิวหนังร่วมด้วย การเกิดอาการผิวหนังที่เกิดจากการสัมผัสสารเคมีทางการเกษตร เช่น สารปราบศัตรูพืช อาจเป็นสาเหตุทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของเซลล์และส่งผลให้เกิดเป็นมะเร็งได้ในอนาคต ดังนั้นการป้องกันการสัมผัสสารเคมีทางการเกษตร ด้วยการลดปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้จะทำให้ลดความเสี่ยงต่อสุขภาพของกลุ่มเกษตรกรลงได้

สรุปผล

ผลการศึกษาข้อมูลการเกิด Contact Dermatitis ของเกษตรกรที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ในผู้ป่วยที่มารับการรักษาด้วยอาการพิษจากการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช จำนวน 150 คน พบว่า กลุ่มผู้ป่วยที่มาด้วยลักษณะเสี่ยง

เป็นโรคหนังเน่าแทน (ยังไม่ได้เป็น) (เกิด Contact Dermatitis) ร้อยละ 33.3 และผู้ป่วยที่ใช้สารเคมีชนิดอื่น แต่มาโรงพยาบาลด้วยอาการต่างๆจากการใช้สารเคมีเหล่านั้น (ไม่เกิด Contact Dermatitis) ร้อยละ 66.70 วิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีโรคประจำตัว มีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิด Contact Dermatitis มากกว่าในกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีโรคประจำตัว 3.95 เท่า ($OR = 3.95, 95\%CI = 1.92-8.13$) กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษา/อื่นๆ มีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิด Contact Dermatitis มากกว่าในกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา 2.66 เท่า ($OR = 2.66, 95\%CI = 1.32-5.36$) กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับทัศนคติเกี่ยวกับการใช้สารกำจัดศัตรูพืชระดับต่ำถึงปานกลางมีโอกาเสี่ยงต่อการเกิด Contact Dermatitis มากกว่าในกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับทัศนคติเกี่ยวกับการใช้สารกำจัดศัตรูพืชระดับสูง 2.81 เท่า ($OR = 2.81, 95\%CI = 1.32-5.99$) กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชระดับต่ำถึงปานกลางมีโอกาเสี่ยงต่อการเกิด Contact Dermatitis มากกว่าในกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชระดับสูง 3.14 เท่า ($OR = 3.14, 95\%CI = 1.42-6.98$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยด้านเพศ อายุปัจจุบัน อาชีพ สถานภาพ ระดับอาการและอาการแสดงของโรค และระดับความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช พบว่าไม่มีความสัมพันธ์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ทัศนคติและการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช บุคลากรสาธารณสุขหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมประเด็นทัศนคติและการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างเหมาะสมและสำหรับเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง อาจจะช่วยลดการเกิด Contact Dermatitis ของเกษตรกรที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแบบเชิงลึก โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพถึงทัศนคติและการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ทั้งนี้ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประกอบการวางแผนป้องกัน การเกิด Contact Dermatitis ของเกษตรกรที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบการส่งเสริมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างเหมาะสมสำหรับเกษตรกร โดยเน้นการมีส่วนร่วมของกระบวนการ Participatory Action Research (PAR) ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในการลดการเกิด Contact Dermatitis ของเกษตรกรที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และอาจนำไปสู่การมีมาตรการในการป้องกันหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในชุมชนเหมาะสมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กองสุขศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2553). *พฤติกรรมศาสตร์*. <http://www.thaihed.com/html/show.php?SID=132>
- กองอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2558). เอกสารประกอบการดำเนินงานตอบโต้ภาวะฉุกเฉินด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมเรื่องมลพิษทางน้ำและผลกระทบต่อสุขภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กานต์พิชชา บุญทอง. (2557). การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล คุณภาพชีวิตในการทำงาน และความพึงพอใจ ที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานโรงพยาบาลเอกชน กรณีศึกษาพนักงานโรงพยาบาลราชธานี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- จีรภา จาศิล. (2555). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ของเกษตรกรผู้ปลูกส้มแปะ ต่าบลบ้านเสด็จ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธีระดา ภิญญ. (2562). การศึกษาการรายงานผลการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกสำหรับงานวิจัย. *Humanities, Social Sciences and Arts*, 12(5), 544–558.
- นวลศรี ทายพัชร. (2563). เกษตรกรรมและการใช้สารเคมีการเกษตร. สถาบันวิจัยระบบสุขภาพ. <http://uto.moph.go.th/healthpro/Scripts/g/a/3.PDF>
- ศิริอุมา เจาะจิตต์, วิยดา กวานเทียน, & อุดมรัตน์ วัฒนสิทธิ์. (2560). การเปรียบเทียบความรู้ ทักษะ พฤติกรรมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวและปริมาณสารกำจัดศัตรูพืชตกค้างในสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารความปลอดภัยและสุขภาพ*, 10(37), 10–20.
- สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร. (2562). *สรุปข้อมูลวัตถุอันตราย พ.ศ. 2562*. http://www.doa.go.th/ard/?page_id=386
- สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร. (2554). รายงานสรุปการนำเข้าวัตถุอันตรายทางการเกษตร ปี พ.ศ.2548–2553. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สุธาสินี อึ้งสูงเนิน. (2558). ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 9(1), 50–63.
- สุภาพร ใจการุณ, ประกิจ เชื้อชม, & พัชร ใจการุณ. (2561). พฤติกรรมการสัมผัสสารเคมีกำจัดวัชพืชพาราควิตและการเกิดโรคหนึ่งเน่าของเกษตรกรที่เป็นผู้ป่วยเบาหวาน จังหวัดอุบลราชธานีและศรีสะเกษ. *วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ*, 11(3), 495–500.
- สุภาพร ใจการุณ. (2556). การตกค้างของสารเคมีฆ่าแมลงในผักพื้นบ้านอีสานและอาหารท้องถิ่น. *วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 6(3), 122–129.
- Bloom, B. S., & Ceylon, D. (1975). *Taxonomy of educational objectives: Handbook I: Cognitive domain*. New York: David McKay.
- Boonrod, T., & Simla, W. (2012). Factors relating to pesticide preventive behaviors of agricultural workers. *Journal of Public Health*, 42(2), 103–113. (in Thai)
- Del Prado-Lu, J. L. (2007). Pesticide exposure, risk factors and health problems among cut flower farmers: A cross sectional study. *Journal of Occupational Medicine and Toxicology*, 2, 1–8.
- Peduzzi, P., Concato, J., Kemper, E., Holford, T. R., & Feinstein, A. R. (1996). A simulation study of the number of events per variable in logistic regression analysis. *Journal of Clinical Epidemiology*, 49(12), 1373–1379. [https://doi.org/10.1016/s0895-4356\(96\)00236](https://doi.org/10.1016/s0895-4356(96)00236)